

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

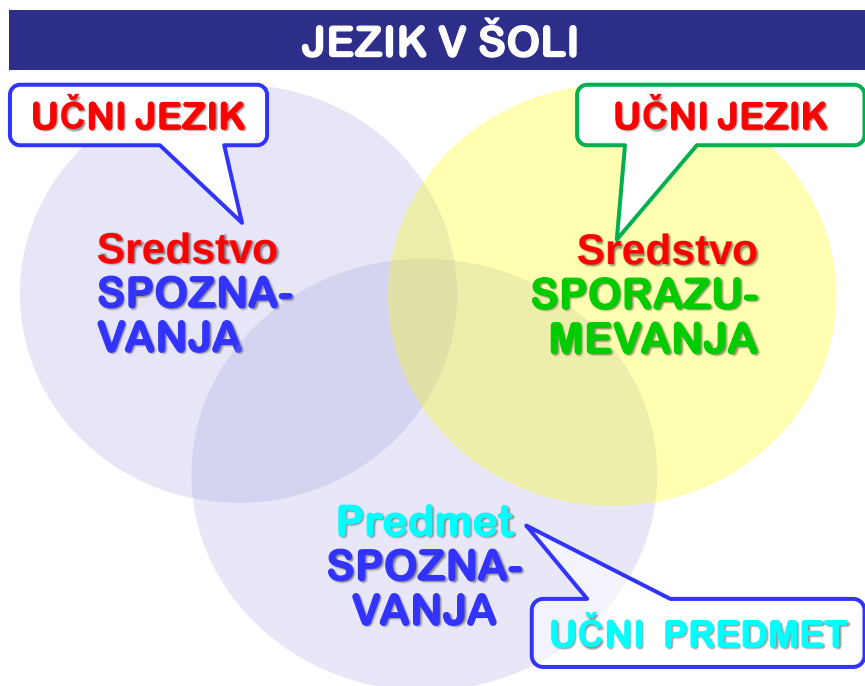
Projekt OBOGATENO UČENJE TUJIH JEZIKOV II
Program profesionalnega usposabljanja učiteljev

JEZIKOVNO OBOGATENI KURIKUL:
Kroskurikularna vloga (tujih) jezikov

**NOVI PRISTOPI K POUČEVANJU
(tujih) JEZIKOV**

ZRSS, Ljubljana, 14. maj 2013
Katja Pavlič Škerjanc, katja.pavlic@zrss.si

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

VSAK UČITELJ JE UČITELJ JEZIKA!

(→ The Bullock Report,
UK 1975)

**VEČNI
ZAČETNIKI
pri uvajanju
novosti?**

Jezik je v šoli

- **sredstvo sporazumevanja** in
- **sredstvo spoznavanja** (kot učni jezik) ter
- **predmet spoznavanja** (kot učni predmet).

→ Učitelj vsakega predmeta je hkrati učitelj svojega predmeta in učitelj jezika.

- Za to preprosto resnico se skriva večkrat dokazano spoznanje, tako teoretično kot empirično, da sta **človekova sporazumevalna zmožnost in pismenost njegov temeljni ključ do znanja** na kateremkoli področju zasebnega in poklicnega življenja in torej tudi nujni pogoj za uspešno učenje.

Raziskave potrjujejo, da je **učni uspeh** celo **bolj odvisen od učenčeve sporazumevalne zmožnosti** kot od njegovih kognitivnih zmožnosti oz. splošne inteligentnosti.

SODELOVANJE med predmeti in učitelji

**Sodelovanje med
PREDMETI**

na ravni kurikula
ali

»Celota je več kot vsota
delov.« *Aristotel*

**Sodelovanje med
UČITELJI**

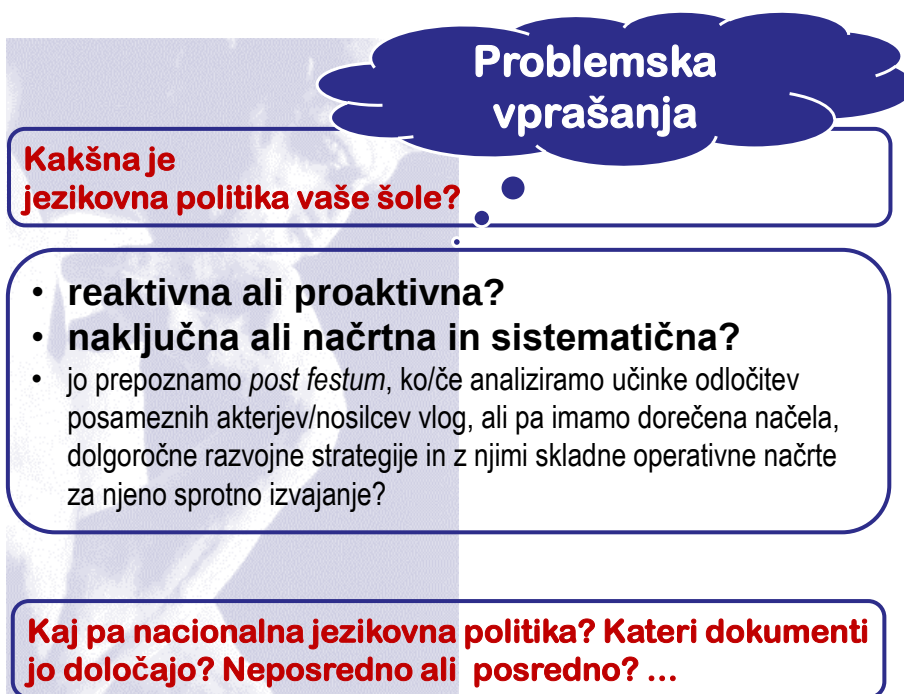
ali

»Nihče ni sam dovolj
pameten.« *Plavt*

▼
**MEDPREDMETNE
IN KURIKULARNE
POVEZAVE**

▼
**SODELOVALNO
IN TIMSKO
POUČEVANJE**

TUJI JEZIKI v slovenski SŠ

S
preprostimi
vprašanji
na(d)
zapletene
probleme

- **Koliko jezikov poučujemo?**
- **Katere?**
- **Kdaj (od kdaj in do kdaj)?**
- **V kolikšnem obsegu?**
- **S kakšnimi cilji?**
- **Kdo?**
- **Kako?**
- **Kje?**
- **...**
- ➔ **Kako vpeljujemo novosti?**

Kaj je jezikovna politika vaše šole?

Problemska vprašanja

1. Kateri **dejavniki** najbolj odločilno vplivajo na **tujejezikovno ponudbo vaše šole** (na vaš šolski raznojezični kurikulum, na vaš šolski jezikovni zemljevid)?
 - ✓ Šolsko izročilo/tradicija oblikovanja oddelkov?
 - ✓ Kadrovska situacija na šoli?
 - ✓ Interesi in želje dijakov?
 - ✓ Pobude sveta staršev?
 - ✓ Lokalne potrebe in pobude (gospodarstvo – zaposlitvene možnosti)?
 - ✓ Predznanje dijakov – nadaljevanje jezikov iz OŠ?
 - ✓ Evropske in globalne smernice?
 - ✓ Načela slovenske jezikovne politike v izobraževanju?
- KAJ SO? Kako regulativna so/naj bi bila?

Refleksijski izziv (za jezikoslovce?)

**Kakšne občutke in misli
v vas vzbudijo naslednji pojmi in/oz. koncepti:**

- **multilingvizem** in **plurilingvizem** (oz. **večjezičnost** in **raznojezičnost**)?
- **multilingvalno** in **plurilingvalno** izobraževanje (... učenje in poučevanje)
- **plurilingvalna komunikativna kompetenca** oz. **raznojezična sporazumevalna zmožnost**
- **parcialne/delne** jezikovne kompetence
- **medjezikovno razumevanje** (t.i. *multilingual comprehension / intercomprehension*) ...

Jezikovna politika Sveta Evrope in Evropske unije

multi- = več-
pluri- = razno-
inter- = med-

Od
jezikovne
raznolikosti
k
večjezičnemu
izobraževanju

- jezičen vs. jezikoven

-jezikoven se uporablja v zloženkah, ki se ne nanašajo na noben konkreten jezik, temveč na jezik kot tak, medtem ko se zloženke z -jezičen nanašajo le na konkreten jezik oziroma več jezikov (dvojezičen, tujejezičen, večjezičen ...) ali pa na jezik, ki ga imamo v ustih (dolgojezičen, podjezičen, zadnjejezičen ...).

✓ tujejezikovno izobraževanje vs. tujejezični slovar

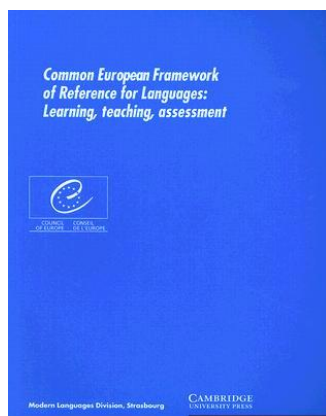
- **multilingvizem** (/alen) vs. **plurilingvizem** (/alen)
 - multilingvizem = večjezičnost
 - plurilingvizem = raznojezičnost
- **družbena večjezičnost** in
- **posameznikova raznojezičnost** (~zmožnost)
- večkulturnost - raznokulturnost – medkulturnost (~zmožnost)

SEJO CEFR

• SKUPNI EVROPSKI JEZIKOVNI OKVIR

- http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/Jeziki/Publikacija_SEJO_komplet.pdf

→ Terminološki okvir (sidrišče?) za nove pojme in koncepte

- Common European Framework of Reference for Language teaching, Learning and Assessment
http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf

Jezikovna diverzifikacija in kurikulum

→ Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO)

Raznojezična in raznokulturna zmožnost (plurilingvalna in plurikulturna zmožnost) je sposobnost uporabljati jezike

- za sporazumevanje in sodelovanje v medkulturni interakciji,
- kjer ima posameznik ... **znanje različnih jezikov na različnih ravneh**
- in **izkušnje raznolikih kulturnih prostorov**.

Ne gre za nadrednost ali sorednost različnih zmožnosti, ampak za **celovito** (tj. nedeljivo) in/oz. **kompleksno zmožnost**.

Večjezična in večkulturna Evropa

Večjezična Evropa ni Evropa ljudi, ki znajo odlično govoriti več jezikov, ampak **Evropa ljudi, ki se sporazumevajo tako, da vsakdo govori svoj jezik in razume drugega, četudi ga morda ne zna tekoče govoriti.** In ko razume drug jezik, čeprav z naporom, razume tudi njegovega duha – kulturni univerzum, ki ga človek izrazi, ko spregovori v jeziku prednikov in svojega kulturnega izročila.

Umberto Eco

Jezikovna diverzifikacija in kurikulum

→ Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO)

- **Običajni pristop k učenju/poučevanju TJ**
 - je obravnavati učenje tujega jezika kot razčlenjeno dodano zmožnost za sporazumevanje v tujem jeziku k zmožnosti za sporazumevanje v maternem jeziku.
- **Pristop, ki temelji na razvijanju **raznojezične in raznokulturne zmožnosti**, teži k:**
 - umiku od domnevne uravnotežene dihotomije, posledice običajnega povezovanja J1/J2, in **prenosu poudarka na raznojezičnost**;
 - upoštevanju dejstva, da **posameznik** nima specifičnih in ločenih zmožnosti za sporazumevanje v jezikih, ki jih pozna, ampak **ima raznojezično in raznokulturno zmožnost, v katero je vključena cela vrsta jezikov**, ki so mu na voljo;
 - poudarjanju **raznokulturnih dimenzij te mnogovrstne zmožnosti.**

Jezikovna sporazumevalna zmožnost

- Sporazumevalna zmožnost je **ključna kompetenca**¹, ki vključuje in nedeljivo povezuje
 - znanje,
 - spretnosti/veščine ter
 - vrednote, stališča in odnos (v šoli ta zlasti zadeva odnos do posameznega predmeta ali predmetnega področja).
- Pedagoško resnico, da je vsak učitelj tudi učitelj jezika, utemeljuje tudi koncept **osmih ključnih kompetenc**¹, ki je evropski referenčni okvir za vseživljenjsko učenje.
- Ključne kompetence so v šolske programe umeščene **transverzalno**, vedno torej prečijo **celotni kurikulum**.
- Četudi nekatere od osmih ključnih kompetenc v večini šolskih sistemov praviloma razvijajo znotraj določenih predmetov, **nobene ni mogoče v celoti razviti samo na predmetni ravni**, ampak je za njen razvoj nujna **integrirana podpora dveh, več ali celo vseh predmetov kurikula**.
- To zlasti velja za prve tri kompetence (**sporazumevanje v maternem jeziku, sporazumevanje v tujih jezikih, matematična kompetenca** ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji).

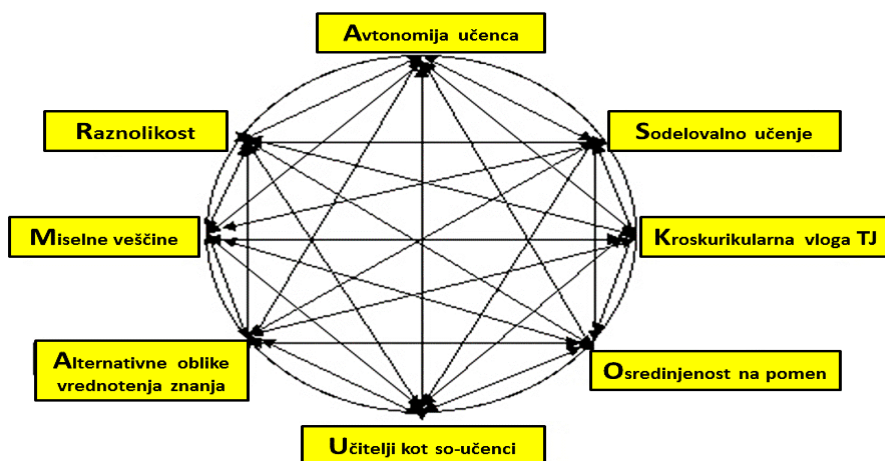
¹ Gl. Evropski referenčni okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje, dosegljivo na http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/il-learning/keycomp_sl.pdf (23. 2. 2010)

(TUJE)JEZIKOVNA sporazumevalna zmožnost

Jezikovna sporazumevalna zmožnost,

- ki se udejanja skozi **štiri sporazumevalne dejavnosti**:
 - ✓ **poslušanje**,
 - ✓ **branje**,
 - ✓ **govorjenje** in
 - ✓ **pisanje**,
- je kompleksen in soodvisen splet **receptivnih** in **produktivnih** jezikovnih spretnosti,
- ki vključuje:
 - zmožnost (kritičnega) sprejemanja **raznovrstnih govorenih in zapisanih besedil** (repcija) in
 - zmožnost tvorjenja ustreznih, razumljivih, pravih in učinkovitih **raznovrstnih govorenih in zapisanih besedil** (produkcija).

NOVE PARADIGME POUČEVANJA TJ: Didaktične dimenzije

Jacobs, George M., Farrell, Thomas S.C., *Paradigm Shift: Understanding and Implementing Change in Second Language Education*, TESL-EJ, Volj 5, No. 1, 2001
Dostopno na: <http://tesl-ej.org/ej17/a1.html>

NOVE PARADIGME UČENJA TJ: Novi pristopi k poučevanju TJ (STJ, OUTJ idr.)

1. **Nova vloga MATERINŠČINE** pri učenju/poučevanju TJ (od monolingvalnega k bilingvalnemu pristopu)

2. **(Tuji) jezik kot povezovalni element kurikula,**

- ✓ (F)LAC – t.i. /Foreign/ Languages Across the Curriculum,
- ✓ LIS - Jeziki v drugih predmetih, t.i. Languages In other Subjects

2. **V vsebino usmerjeno / na vsebino osredinjeno učenje tujih jezikov**, t.i. CBLL Content-Based Language Learning (prim. CLIL)

3. **Razvijanje STROKOVNIH PISMENOSTI v TJ**

5. **Razvijanje MEDKULTURNE ZMOŽNOSTI**

- ✓ znotraj TJ in materinščin(e)
- ✓ Pri vseh nejezikovnih predmetih (→ **kulturno odzivno poučevanje NJP**) in
- ✓ kroskurikularno (→ **vsešolski pristop**)

- ☐ **Integrativni kurikulum** = medpredmetne in kurikularne povezave
- ☐ **Sodelovalno in/oz. timsko poučevanje**
 - z učitelji jezikovnih in nejezikovnih predmetov
 - in v medkulturnih timih

MATERINŠČINA IN DRUGI / (TUJI?) JEZIKI

„Vsa hvala, ki so je kot učno orodje deležni klasični jeziki, bi morala v najmanj dvojni meri veljati za materinščino, ki bi jo ustrežnejše, bolj upravičeno imenovali **“mati jezikov”**. Vsakega novega jezika se namreč naučimo le na temeljih primerjanja z njo.“

Jean Paul Friedrich Richter, 1806

- **MATERINŠČINA** je resnično mati drugega, tretjega, četrtega ... jezika. Zato jo **MORAMO uporabljati pri pouku TJ**, vendar
 - ✓ **v jasno opredeljenih učnih okoliščinah in**
 - ✓ **s skrbno načrtovanimi učnimi dejavnostmi.**

Temeljna načela (tuje)jezikovne politike v izobraževanju v RS (Bela knjiga 2011)

- Razvijanje sporazumevalne zmožnosti **V SLOVENŠČINI, DRUGIH MATERNIH IN TUJIH JEZIKIH** je učni cilj, ki se **na vseh ravneh uresničuje tako znotraj predmetov kakor tudi na nadpredmetni** (tj. **kurikularni oz. programski**) **ravni s sodelovanjem učiteljev vseh jezikov med seboj in z učitelji nejezikovnih predmetov ter z načrtnim in sistematičnim medpredmetnim povezovanjem**, na primer v okviru vsebinsko in jezikovno integriranega učenja.
- Jezik je hkrati cilj in sredstvo; pri jezikovnem pouku to dosegamo **z učenjem jezika, usmerjenim v vsebino**, pri nejezikovnih predmetih pa **z jezikovno ozaveščenim učenjem vsebin**. Razvijanje **splošne sporazumevalne zmožnosti** tako nadgradimo z razvijanjem **strokovne pismenosti** učencev na posameznih predmetnih oz. disciplinarnih področjih.

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, MŠŠ 2011

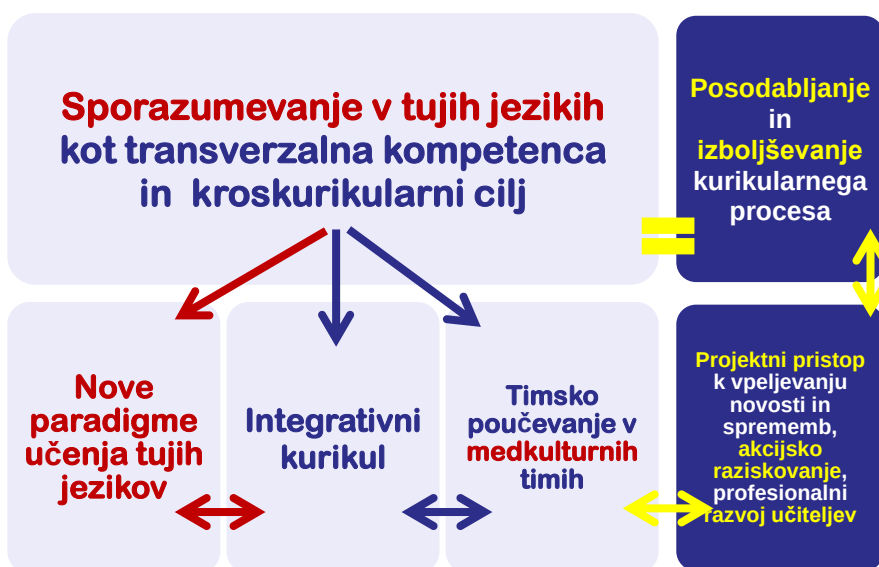
http://www.belaknjiga2011.si/pdf/bela_knjiga_2011.pdf

Temeljna načela (tuje)jezikovne politike v izobraževanju v RS (Bela knjiga 2011)

- **Pojmovni aparat**
- pri pouku tujih jezikov in
- pouku slovenščine
- mora biti
- na ravni učnih načrtov
- ustrezno **povezan in prekriven**.

Koncept Obogateno učenje tujih jezikov

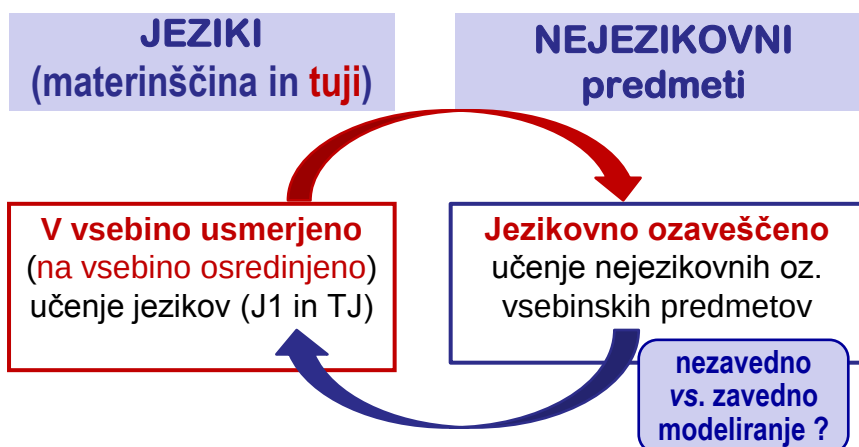
JEZIKOVNE POVEZAVE ...

Povezovanje jezikov kot učnih predmetov v prvi vrsti pomeni povezovanje

- ✓ **tujih jezikov med seboj** (→**razvijanje raznojezične oz. plurilingvalne zmožnosti učenca/dijaka**),
- ✓ **tujih jezikov z materinščino** (učencev/dijakov)
- ✓ **tujih jezikov z učnim jezikom/jezikom šolanja**,
- ✓ **vseh jezikov pa z nejezikovnimi predmeti** (→**razvijanje strokovne pismenosti učenca/dijaka**).

Glej gradivo **JEZIKOVNE POVEZAVE** (Katja Pavlič Škerjanc)

SPORAZUMEVANJE (v J1 in TJ) kot kroskurikularna kompetenca (~i cilj)

- npr. **razvijanje strokovnih pismenosti**
- **v materinščini in tujih jezikih**

RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI NA KROSKURIKULAREN NAČIN

- **Branje skozi kurikulum**
 - Kreativno branje
 - Literarna zvrst/Žanr kot povezovalni element
 - Metafora
 - Beseda in podoba, knjiga in film
- **Pisanje skozi kurikulum**
 - ✓ Kreativno pisanje
 - ✓ Pisanje zapiskov (ob predavanjih, opazovanju eksperimenta...)
 - ✓ Pisanje refleksijskega dnevnika
- **Poslušanje** kot učna dejavnost in učni cilj
- **Govorno** nastopanje
 - ✓ **Debata in dialog ...**
- Idr.